

Лисенко І.А. кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри менеджменту і економіки спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ СПОРТИВНИХ КЛУБІВ З ЄДИНОБОРСТВ В УКРАЇНІ

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ МЕНЕДЖМЕНТА СПОРТИВНЫХ КЛУБОВ ПО ЕДИНОБОРСТВАМ В УКРАИНЕ

ORGANIZATIONAL ASPECTS OF THE MANAGEMENT OF SPORT CLUBS IN MARTIAL ARTS IN UKRAINE

Лысенко И.А. Кандидат наук по физическому воспитанию и спорту, доцент кафедры менеджмента и экономики спорта Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

Lysenko I. PhD in physical education and sport, associate Professor, Department of management and economics of sport National University of physical education and sport of Ukraine

Анотація: проаналізовано поняття «спортивний клуб», визначена типологія клубів у практиці сучасного фізкультурного руху, а також методи, форми й засоби, які застосовуються у внутриклубном менеджменті; виявлені заходи по підвищенню ефективності менеджменту спортивного клубу з єдиноборств з урахуванням нових соціально-економічних умов. Ключові слова: клубна система роботи; спортивний менеджмент; форми, засоби і методи внутрішнього клубного менеджменту. Аннотация: проанализировано понятие «спортивный клуб», определена типология клубов в практике современного физкультурного движения, а также методы, формы и средства, используемые во внутриклубном менеджменте; выявлены мероприятия по повышению эффективности менеджмента спортивного клуба по единоборствам с учетом новых социально-экономических условий. Ключевые слова: клубная система работы; спортивный менеджмент; формы, средства и методы внутриклубного менеджмента. Summary: analyzed the concept of "sport club" is defined typology of clubs in the practice of the modern sports movement, as well as methods, forms and means used in internal club management; identified measures to increase efficiency of management of the sports club for martial arts with the new socio-economic conditions. Keywords: club system; sports management; forms, means and methods of internal club management. Постановка проблеми. Ретроспективний аналіз нормативно-правових документів, що регламентують реформування галузі фізична культура і спорт в Україні, дозволяє нам констатувати, що створення і розвиток клубної системи роботи є пріоритетним напрямом державної політики протягом більше п'ятнадцяти років. Однак досі рівень розвитку клубної роботи в спорті, і зокрема в спортивних єдиноборствах, в Україні знаходиться на критичному рівні. Це підтверджують і результати власного соціологічного дослідження. Респонденти визначили його критичний рівень (4,2 бали). Разом з тим, керівники і тренерський склад спортивних клубів з єдиноборств вважають, що в даних видах спорту цей показник трохи вище, ніж у спорті в цілому (3,8 і 4,6 бала відповідно). Аналіз останніх досліджень і публікацій. У ході проведення дослідження нами було з'ясовано, що об'єктивного і всебічного вивчення менеджменту спортивних клубів з єдиноборств в нашій країні не проводилося, а виконані до теперішнього часу дослідження розробляли лише окремі аспекти проблеми. Також проблемність ситуації посилюється тим, що темпи розвитку спорту вищих досягнень здійснюються в умовах істотних змін соціально- економічної дійсності. Існуючі теоретичні положення не враховують своєрідності обстановки, умов функціонування спорту в сучасному українському суспільстві та по суті справи перетворилися на гальмо розвитку наукової думки і практики. Виділення раніше невирішених частин загальної проблеми. Отримані результати дослідження дозволили нам встановити, що чинна система клубної роботи в країні вкрай потребує висококваліфікованих менеджерів (так вважає 70% респондентів). Що у свою чергу свідчить про необхідність наукової розробки менеджменту клубної роботи в спорті та єдиноборствах в Україні. Мета нашого дослідження - розкрити організаційні механізми менеджменту спортивного клубу зі спортивних єдиноборств на сучасному етапі розвитку фізкультурного руху. Виклад основного матеріалу. Вивчення даних літературних джерел дозволило встановити, що одним із стримуючих чинників розвитку клубної роботи в спортивній індустрії є відсутність єдиного термінологічного підходу до визначення спортивного клубу. Відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (2009) спортивний клуб є закладом фізичної культури і спорту, який забезпечує розвиток визначених напрямів фізичної культури і спорту, видів 68 «Первый независимый научный вестник»#3,2015 спорту, здійснює фізкультурно-оздоровчу та/або спортивну

діяльність, надає фізкультурно-спортивні послуги. Аналіз статистичних даних щодо розвитку клубної роботи дозволив нам визначити, що загальна кількість клубів спортивного спрямування складає 974, що, на думку 73,3% опитаних нами фахівців з клубної роботи в спорті не є достатнім для спортивного руху в Україні. Тоді як кількість спортивних клубів з єдиноборств в країні 73,3% респондентів спортивного клубу «Славія-Скіф» вважають оптимальним на сучасному етапі розвитку цього виду спорту. В ході проведення теоретичних досліджень нами встановлено, що всі сучасні спортивні клуби класифікують за наступними ознаками: за контингенту, що обслуговуються; по обраному для занять виду спорту або бажаних тренувальних програм; за кількістю цілей; за розмірами клуби; за видами і форм власності; по відношенню до прибутку. Вивчення літературних джерел з проблем клубної роботи, дозволило встановити, що найбільш оптимальними для створення і функціонування спортивних клубів в країні є комерційна організація у формі товариства з обмеженою відповідальністю і некомерційна організація у формі громадської організації. Аналіз результатів соціологічних досліджень серед фахівців клубної роботи в спорті підтвердив це твердження. Так 60% респондентів вважає успішною форму функціонування сучасного спортивного клубу на території України є громадської некомерційної організації. Менш ефективним буде створення спортивного клубу у формі комерційних організацій у вигляді індивідуального підприємця, партнерства та господарського товариства (13,3%). Це обумовлено тим, що спортивний рух несе в собі яскраво виражене соціальне значення для сучасного українського суспільства. Спортивні клуби, які являються первинними організаціями спортивних федерацій і фізкультурно- спортивних організацій, створюються за виробничому або територіальному принципу. Створення спортивного клубу, як об'єднання фізкультурно- спортивної направленості, може здійснюватися трьома способами: • без державної реєстрації, яка створюється спортивною організацією шляхом прийняття засновником власного рішення про створення спортивної організації в формі суспільного об'єднання; • з державною реєстрацією спортивного клубу. 60% респондентів вважає цей спосіб найбільш оптимальним для створення спортивного клубу в Україні; • спортивний клуб може функціонувати і на правах структурного підрозділу іншої організації. Отримані результати спростовують думку В.І.Жолдак, В.О. Квартального (2001) про те, що найбільш виправданим на сьогоднішній день є статус спортивного клубу у вигляді структурного підрозділу іншої організації без юридичної особи. Цей факт підтверджує припущення провідних вітчизняних вчених про те, що спортивний менеджмент в країні має свої специфічні риси, і пряме запозичення досвіду зарубіжних країн не приносить бажаних результатів. Теоретичне узагальнення менеджменту зарубіжних спортивних клубів показує, що спортивні клуби різних країн мають певну специфіку. У зв'язку з цим виділені: американська модель спортивно- оздоровчого клубу; німецька модель спортивно- оздоровчого клубу і, нарешті, скандинавська модель спортивного клубу. В ході проведення власних соціологічних досліджень з теми дипломної роботи встановлено, що респонденти вважають доцільним у практиці менеджменту спортивних клубів використовувати досвід США (63%) і Німеччини (36%). Менш корисним для спортивного руху буде формування клубної роботи Росії (10%). Детальне вивчення цього питання надано в наступних даних: для клубної роботи в Україні і безпосередньо для розвитку клубів у спортивних єдиноборствах найбільш цінний досвід США(60% і 67% опитаних) і Німеччини (40% і 7%). Відповідно менеджмент спортивних клубів в Україні повинен запозичувати особливості американської та німецької моделей. В результаті аналізу та оцінки діяльності кадрового складу клубів з єдиноборств за заданими критеріями встановлено, що робота в них здійснюється на критичному рівні, тобто на ідеальному не виконується жодна з загальних функцій. Більш того, види робіт з конкретних функцій оцінені опитуваними нерівнозначно. Так, якщо розглядати показники за функціям управління, то було встановлено, що з 10-ти балів більш високо оцінюються функції планування (4,8 балів), контроль (4,7 балів), організації (4,5 бала), обліку (4,3 балів), на 4 бали координування. Аналіз спеціальних літературних джерел з проблем дослідження дозволив встановити наступні види діяльності у спортивних клубах: науково- методичне забезпечення; організаційно-масова робота; робота з кадрами; агітація і пропаганда спорту; організація змагань;

матеріально-технічне забезпечення; навчально-тренувальна робота. Встановлено, що у діяльності даних структур у єдиноборствах, найбільш ефективною є навчально- тренувальна робота (8,2 бали), матеріально-технічна робота (7,8 балів), організація змагань (7,7 балів) і т.д. Аналіз результатів власного соціологічного опитування дозволив з'ясувати те, що ключовими фігурами у розробці та реалізації стратегії та тактики менеджменту клубів з єдиноборств насамперед є президент клубу (визначили 87% респондентів), головний тренер (87%), тренер (53%) та бухгалтер (40%). Ці дані свідчать про те, що клубний менеджмент у єдиноборствах здійснюється на усіх рівнях управління. Аналіз сучасних літературних джерел з проблем дослідження дозволив нам встановити, що система менеджменту спортивної організації складається із наступних видів менеджменту: стратегічного, програмного (проектного), організаційного, персонал, інноваційного, ризик, фінансового менеджменту та маркетингового підходу у менеджменті. Результати власного соціологічного дослідження дозволили нам з'ясувати, що система менеджменту спортивних клубів з єдиноборств «Первый независимый научный вестник»#3,2015 69 ґрунтується на організаційному (так вважає 53 % опитуваних), програмному (20%) та стратегічному менеджменті (13%). У меншій мірі у системі менеджменту представлений інноваційний та ризик- менеджмент (по 7%). Не знайшли своє місце у їх сучасній системі менеджменту персонал-менеджмент, фінансовий менеджмент та маркетинговий підхід (0%). Встановлено, що їх відсутність в негативний мірі позначається на якості менеджменту та провокує появу актуальних проблем, які нині є у керівництва клубів. А саме відсутність фінансування (вважає 46,7% респондентів) є наслідком відсутності фінансового менеджменту, відсутність спонсорів (26,7%) – маркетингового підходу у менеджменті, а персонал- менеджмент відображається на недостатньому та ефективному використанні матеріально-технічної бази клубів (13,3%). Результати власних соціологічних досліджень з питань побудови менеджменту в спортивних клубах дозволили встановити, що на ефективність даного процесу найбільше впливає відсутність спонсорської допомоги (1 місце) і підтримки з боку державних і громадських органів керівництва (2), а також складна процедура інституалізації (3) з недосконалою податковою системою (4). Другорядне значення мають такі фактори: недосконалість нормативно – правового забезпечення діяльності спортивних клубів (5), відсутність фундаментальних науково-методичних розробок у сфері менеджменту спортивних клубів (6) і відсутність (або невідповідність сучасним вимогам) кваліфікованих фахівців для клубної роботи в спорті (7). Детальне вивчення вище перелічених чинників дозволило нам встановити різницю між їх ступенем впливу на клубній роботу в Україні взагалі і на менеджмент клубів зі спортивних єдиноборств зокрема. Так, група фахівців з клубної роботи в Україні вважає, що найбільший вплив на ефективність менеджменту спортивного клубу роблять недосконалість податкової системи (1), складна процедура інституалізації (2), недосконалість нормативно – правового забезпечення діяльності цих структур (2) і відсутність спонсорської допомоги (3). Тоді як співробітники спортивних клубів з єдиноборств такими вважають наступні фактори: відсутність спонсорської допомоги (1), відсутність підтримки з боку державних і громадських органів керівництва фізкультурного руху (2), а також недосконалість податкової системи (3) і складна процедура інституалізації (4). Висновки та пропозиції. Для зменшення негативного впливу цих факторів, а також для формування адекватної моделі менеджменту в сучасному спортивному клубі респонденти вважають за доцільне зробити такі організаційні заходи впливу: спростити процедуру інституалізації та оподаткування спортивних клубів (вважає 60% всіх респондентів), удосконалити нормативно-правову базу, що регламентує діяльність спортивних клубів (37%) і впровадити досвід передових країн у практиці клубної роботи. Менш ефективними виявляються заходи щодо корекції підготовки фахівців у сфері фізичної культури і спорту в відповідності з потребами сучасної системи клубної роботи (13%). Слід зазначити, що на думку фахівців з клубній роботі у спорті і співробітників спортивних клубів з єдиноборств з даного питання ідентичні. Список літератури: 1. Галкин В.В. Экономика и управление физической культурой и спортом. Учебное пособие для вузов / В.В. Галкин – Ростов на Дону Феникс, 2006. 448с. 2. Жолдак В.И. Квартальнов В.А. Менеджмент спорта и туризма. Т. 1: Организационные основы: Учебник. – М.: Советский спорт, 2001. – 288с. 3. Закон

України «Про фізичну культуру і спорт» // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3808-12>

4. Золотов М.И., Кузьмичева Е.В. Спортивный менеджмент в Европе / М.И. Золотов, Е.В. Кузьмичева // Теория и практика физ.культуры. – 2004. –№ 6. – с.61-63

5. Куделков В.Э. Эффективность организационной деятельности в системе спортивных клубов// Физическое воспитание студентов клубов творческих специальностей: сб. науч. тр. – Харьков: ХГАДИ (ХХПИ). – 2004. - №3.С.58 – 63.

6. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту/ Держ. Комітет України з питань фізичної культури і спорту.- К., 2004.- 16 с.

7. Олейник Н.А. Теоретические и методические основы управления физической культурой и спортом в Украине. Автореф. дис. ... канд. наук физ. воспитания и спорта/ Харьковский государственный институт физической культуры.- Харьков., 2000.-19 с.

8. Панков Д.А. Финансовый анализ и планирование деятельности спортивной организации: учеб. Пособие / Д.А. Панков, С.Б. Репкин. – М.: Новое знание, 2005. – 208с.

9. Починкин А.В. Менеджмент в сфере физической культуры и спорта [Текст]: учеб. пособие/ А.В.Починкин. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: Советский спорт, 2010. – 264с.